

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

Punct. I. Definitur Natura.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

per quam repeteretur in omnibus partibus spatij in quibus erant partes quantitatis; quibus erat vnitum, quod vniuersaliter præstat quantitas cuiusque subiecto, sicuti quælibet alia forma, quæ petit subiectum existens in spatio, in quo ipsa est, quia tamen speciale est quantitatis petere habere partes non penetratas, ideo quando vnitur subiecto habenti partes cum correspondentia secundum vnionem partis subiecti, ad partem quantitatis, sicuti contingit in quantis, quæ agnoscimus existentia, tribuit subiecto petere habere partes extra partes, vt correspondeant partibus ipsius quantitatis, quibus sunt vnitæ.

16 Obiicit. secundo. Forma debet commensurari cum subiecto ex quo educitur: ergo non potest educi forma diuisibilis ex subiecto indiuisibili. In isto manifestè: forma materialis indiuisibilis educitur in opinione Thomistarum, & potest educi in sententia maioris partis totius scholæ ex subiecto diuisibili: ergo sicuti non repugnat ex defectu commensurationis educi in diuisibilem formam ex subiecto diuisibili, ita non repugnat ex de-

fectu huius educi formam diuisibilem ex subiecto indiuisibili, non enim datur maior commensuratio formæ indiuisibilis ad subiectum diuisibile, quàm formæ diuisibilis ad subiectum indiuisibile. Secundo non maior requiritur commensuratio formæ cum subiecto informationis, quàm cum subiecto vnionis: sed indiuisibilitas formæ non impedit commensurationem requisitam, vt informet subiectum diuisibile, vt patet in anima rationali; neque vt educatur ex illo: ergo diuisibilitas formæ non tollet commensurationem requisitam, vt possit educi ex subiecto indiuisibili. Respondeo formam tantum exigere esse in eodem spatio, in quo est subiectum ex quo educitur quod potest habere forma diuisibilis respectu subiecti indiuisibilis, quia subiectum erit repetitum in omnibus partibus spatij in quibus fuerit pars formæ, quæ ex illo educitur, quæcumque autem commensuratio præter hanc superflua erit, vt forma ex subiecto educi possit. Vide quæ dixi num. 13. de præsentia Angeli. Alia argumenta similia fieri possent, quæ ex doctrina tradita facillè quisque soluet.

LIBER SECVNDVS PHYSICORVM.

14 **E**XPLICATA fuit libro primo natura *Totius* secundum se, & secundum illa, quæ intrinsecè includit; opus est in secundo explicare idem totum in ordine ad proprios motus, qui à toto, & à principiis intrinsecis, quæ includit, proueniunt, & in ordine ad causas intrinsecas, ex quibus componitur; & extrinsecis, à quibus dependet.

CONTROVERSIA VI.

De Natura.

15 **N**ATURAM Aristoteles primò in hoc libro contemplatur, vt pote causam motuum in ordine ad quos Totum corporeum in præsentiarum idem Philosophus meditatatur.

PUNCTVM PRIMVM.

Definitur natura.

1 **N**ON poterimus non aberrare in lato campo, per quem nomen *natura* vagatur, si viam non sternimus distinguentes varias naturæ acceptiones, vt certam nobis sectandam præfigamus.

2 Varias naturæ acceptiones referunt Conimbr. libr. 2. phys. q. 1. art. 1. & ex illis, qui postea de hac re egere, quas omnes breuiter referam. Primò natura sumitur à probis Philosophis, quorum Seneca 4. de officiis, & D. Augustin. lib. 15. de Trinit. c. 1. pro substantia infinita, Deo videlicet Optimo, Maximo, omnium rerum opifice, quem aliqui barbarè vocant naturam naturantem, hoc est creatorem reliquas naturas, quas iidem naturatas, id est, creatas appellabāt. Secundo sumitur natura pro quidditate seu essentia rei. In hoc sensu dicimus Verbum assumpsisse naturam humanam, hoc est, illa, quæ essentialia sunt homini; & in eodem sensu dicimus definitionem explicare naturam rei, videlicet illa, quæ sunt de essentia rei. Nota passim

Franc. de Ouedo, Philosoph. Tom. I.

rectè Conimbr. assignasse discrimē inter naturam, & quidditatem, natura enim dicit esse rei in ordine ad se, quidditas verò dicit esse rei in ordine ad definitionem, quæ respondemus interroganti, quid est hoc. Tertiò sumitur natura pro tota collectione rerum naturalium, quo sensu dixit Aristot. 12. Metaph. cap. 7. text. 38. naturam pendere à principio, hoc est, totam hanc mundi machinam dependere à prima causa. Quartò sumitur pro causis naturalibus secundum innatam propensionem, atque virtutem. In hoc sensu dicimus naturam abhorre superfluum, nihil vanè moliri, vacuum non permittere. Quintò sumitur natura pro temperamento, seu complexione cuiuscumque viuientis ex quatuor qualitatibus resultant. Vltimò sumitur natura pro viuientium generatione, quæ natiuitas seu nascentia appellatur, vnde natura dicitur. Hæc est propria, & genuina huius nominis significatio, & vocis acceptio, quia tamē generatio ab interno principio prouenit, nomen naturæ deriuatum fuit, ad significandum internum principium cuiuscumque generationis, seu motus, & hoc titulo substantia, siue viuens, siue non viuens, quæ est principium motus, natura dicitur, de quo principio in præsentia Aristoteles disserit. Has naturæ acceptiones apud Conimbr. latius reperies loco citato, quibus nec verbum addidi, illorum enim tum eruditio magna, tum materiæ leuitas quidquam addi non permittit.

3 Naturam secundum propriam acceptionem, quam vltimò retuli definit Aristot. text. 3. *Principium, & causa, ut id moueatur, & quiescat, in quo primò, & perse, & non secundum accidens inest.* In prima definitionis voce offendunt Doctores, quæ in hac definitione superflue videtur, ad quid enim *principium*, & *causa*, ponitur in definitione, si causa conceptus in se formaliter principij conceptum exprimit. Auicenn. cum Burleo, quibus consentit Tolerus dicit per *principium* intelligi formam, per *causam* materiam.

Q. 2 Abs

Abs re omnino, quia inter materiam, & formam, hæc proprius sibi arrogat rationem causæ, quam illa: ergo gratis & contra rationem dicitur per causam non formam, sed specialiter materiam exprimi, & per principium formam. Ingens antiquorum, recentiumque caterua dicit nomen *causa* additum esse ut excluderetur privatio, quæ continebatur in illa voce *principium*. Non damno particulam *causa* positam esse, sed inquiri cur vox *principium* non fuit dempta, quæ in conceptu causæ continebatur. Si enim ego definirem hominem *vivens animal rationale*, et si vox *animal* excluderet plantam inclusam in illa voce *vivens*, vitiosa esset definitio, quia posita voce *animal*, superuacanea erat vox *vivens*, cuius conceptus in conceptu animalis expressè continetur. Res quidem parvi momenti, in qua non temerè dicitur vocem illam penitus superflue; si verò tibi placeat, Philosophum neque minimam voculam prodigisse, dicito definitione tradidisse expresso conceptu principij, & causæ ne aliquis ex imperito vulgo, cui conceptu causæ exploratus non esset, intelligens non in se imbibere conceptum principij censeret naturam non esse principium motus, in ordine ad quem natura dicitur.

4 Circa particulam *quietis* dubitant an importet aliquid positivum, an tantum negativum, videlicet negationem motus. Significare aliquid positivum videlicet permanentiam, seu conservationem termini acquisiti per motum docet optimè Rub. lib. 2. cap. 1. q. 1. n. 8. & Valles. de naturæ principijs, ad hoc caput, quod pulchrè probat ex interno impetu, quem habet corpora ad conservandum terminum quem per motum naturalem acquisierunt, si enim amovere intendas lapidem à loco, ad quem per naturalem motum peruenit, resistentiā experieris: ergo lapis positivè ingendit conservare præsentiam illam, & quiescere in spatio acquisito: ergo est principium positivum non solum motus, sed etiam quietis.

5 Circa particulam *motus & quietis* venit in quæstionem, an copulativè, vel disjunctivè sumenda sit: An videlicet sufficiat ad rationem naturæ esse principium motus, vel quietis, vel requiratur utriusque simul esse principium. P. Fons. Metaph. q. 1. cap. 4. sect. 4. disjunctivè intelligendam esse defendit, ita ut in aliquibus compositi materia, quæ est natura, principium sit motus, in alijs verò quietis. Neque verbum & ita strictè intelligi volunt multi Fonsæ sectatores, ut necessariò coniungat utrumque principium in definito, quod ego sic explicarem. Particula & dicenda est annexere iuxta hanc sententiam rationem definiti in his principijs etiam non coniunctis, non ipsa principia in se ipsis, ita ut faciat hunc sensum, omne id, quod fuerit causa motus est natura. Item omne id, quod fuerit causa quietis est natura, ex qua coniunctione, hæc disjunctio in quam resolvatur, fieri potest, natura est principium quietis vel motus. In hunc sensum explicanda est particula & in illo testimonio Scripturæ apud Ioann. Epist. 1. cap. 2. *Hic est Antichristus qui negat Patrem, & Filium*, hoc est, qui negat Patrem Antichristus est, & qui negat Filium similiter est Antichristus, quæ coniunctiva propositio in hanc disjunctivam resolvitur: qui negat Patrem, vel Filium, est Antichristus.

6 Sentio naturas omnes, quæ de facto dantur causam esse motus, & quietis sumpta particula & coniunctivè, quia omnes habent virtutem acquirendi, si aliquid illarum perdidissent, patet in lapide, qui præsentiam deorsum producit, & eandem conservat, & in eam iam amissam propendet, idem contingit in aqua respectu frigiditatis, & quibuscumque alijs entitatibus respectu suarum passionum. Sentio simul, quod si daretur aliqua substantia, quæ tantum esset principium motus, vel quietis, illam naturam esse dicendam propter rationes dictas, tum etiam quia terminus motus, & ex illo potentia ad motum, vel quietem specie distingui non posset. De mente Aristotelis sentio particulam intelligendam esse collectivè, quia Aristoteles definiit rationem communem naturam, quæ de facto dantur. Cum autem omnes naturæ existentes simul sint principium motus, & quietis, (simulata potentia intellege, non actus) sit Aristotelem definiisse rationem naturæ, quæ simul est principium motus, & quietis, quam ut definiret, sicuti est, per principium motus, simul, & quietis, illam debuit definire. Hæc omnia levia sunt, nec maiori indigent probatione: An verò per principium debeat intelligi principium actuum, vel passivum sufficiat, dicam Puncto sequenti.

Eius in quo est, per particulam istam excludunt aliqui materiam primam, quæ cum sit primum subiectum in nullo est: Alij dicunt materiam esse in toto, in quo continetur, quia contentum propriè dicitur esse in continenti. Totum multi relevant à ratione naturæ iuxta Philosophi mentem, quia in nullo est: horum tamen aliqui defendunt ex natura rei totum naturam dici posse, quia est in supposito, non verò in sententia Philosophi, qui suppositum non cognovit. Alij tandem docent adhuc iuxta Aristotelem totum dicendum esse naturam, qui particulam illam *eius in quo est* censent, Aristotelem intellexisse negativè, hoc est non in subiecto extraneo. Quæ omnia Puncto venturo examinabo. Vnum ex hac particula certum est, neque materiam, neque formam, neque totum naturam dici per ordinem ad motum exercitum in subiecto extraneo.

Tandem per illam *primò & per se*, & non *secundum accidens* excluduntur accidentia, quæ non sunt in subiecto, primò & per se, sed secundariò, & accidentaliter. Sunt qui putent particulam *primò & per se* ad verbum *motus* referendam esse, ita ut sensus sit, causa motus, qui sit primò, & per se: errant tamen, quia ut bene Conimb. PP. demonstrant ex textu Græco ad verbum *in quo est*, referri necesse est.

PUNCTUM II.

Quibus entitatibus ratio naturæ conveniat.

1 **E**X duplici capite dubium materiæ ius est, ut inter naturas annumeretur. Primum, ex defectu subiecti in quo sit. Secundum, quia non est principium actuum motus, sed tantum passivum. Totum inter naturas ex mente Aristotelis recensere, etiam si subiectum non habeat: potiori ratione ex hoc capite materia recenseri poterit, quæ est non sit in subiecto, est tamen in toto, sicut inclusum in includente. Venio ad aliam rationem desumptam ex eo, quod materia principium passivum sit non actuum.

2 Scotus in 2. dist. 18. quæstione vnicâ, quem tota sua schola sequuta est, exilimat naturam tantum constitui per principium passivum, & non per actuum. P. Valquez 1. 2. tom. 1. disp. 25. cap. 3. num. 20. & 21. Et Vallesius Controvers. 11. ad Tyroneis, alique recentiores totam rationem naturæ principio actui, nullamque passivo tribuunt. Communis sententia, utrumque principium tam actuum, quam passivum naturæ constitutum esse defendit, & materiam primam propriè & strictè naturam esse censet. Ita Conimb. lib. 2. Physic. cap. 1. quæst. 1. art. 2. Rub. ibid. q. 2. Hurtadus disp. 7. sect. 2. Arriaga disp. 6. sect. 1. quibus subscribo. Probo hanc sententiam ex definitione naturæ traditâ ab Arist. Definiit Philosophus naturam per principium motus abstractens à ratione principij: Sed ratio principij motus convenit principio actui, & passivo: ergo non potiori iure intelligenda est definitio de principio actui quam passivo. Accedunt expressæ Aristotelis testimonia, quibus materiam absolutè naturam appellat. Ita hoc lib. 2. text. 10. *Natura sic dicitur: Primò cuiuscumque subiecta materies eorum, quæ motus in se, mutationis, quæ principium habent. Alio verò modo ipsa forma, & species.* Et 5. Metaph. *Natura verò hæc prima materia, & hæc dupliciter, aut quæ ad ipsum primam, aut simpliciter primam.* Tum 5. Metaph. cap. 4. *Natura est, ex quo primo inexistente generator, quod gignitur.*

3 Obiicit Aristotelem eodem cap. 4. lib. 5. Metaph. ubi hæc habet: *Ex dictis itaque prima, & quæ propriè dicitur natura, est substantia eorum, quæ in se ipsis ut ipsa sunt, motus principium habent.* Materia enim eo quod huius sit susceptiva dicitur natura: ergo sentit Aristoteles materiam dici naturam eo quod sit susceptiva formæ: ergo ratio naturæ primariò convenit formæ, propter hanc secundariò materiæ. Respondeo Aristotelem hoc cap. expressè dixisse omnem essentiam dici naturam metaphoricè propter naturam substantialem completam. Audi Aristotelem: *Metaphoricè vero omnis substantia* (id est, omnis essentia cuiuscumque accidentis) *natura propter hanc dicitur*, deinde subdit: *Ex dictis prima & quæ dicitur, natura est substantia eorum, quæ in se ipsis, ut ipsa sunt motus principium habent*, hoc est, ex essentia dictis in quibus substantia, & accidens, prima, & quæ dicitur natura est substantia. Quam doctrinam probat in materia, dum dicit. *Materia enim eo quod huius sit susceptiva*, hoc est, quia est susceptiva motus, natura dicitur, quibus verbis non ex forma mendicantem rationem